

ИЗ ИНОСТРАНИХ АРМИЈА

ОРГАНИЗАЦИЈА ОКЛОПНИХ ЈЕДИНИЦА У АМЕРИЧКОЈ АРМИЈИ И ПОГЛЕДИ НА ЊИХОВУ УПОТРЕБУ

1 — Организација оклопних јединица

До Другог светског рата Американци нису обраћали велику пажњу на механизацију своје армије. Зато су оклопне јединице у америчкој армији врло млад род војске. Амерички војни стручњаци сматрали су да тенкове углавном треба користити за непосредну подршку пешадије. Према њиховој Ратној служби од 1939 године оклопне јединице нису постојале као посебан род војске, већ се о њима говорило у одељку „Пешадија“. Пред сам почетак Другог светског рата, америчка армија имала је у своме саставу неколико самосталних тенковских пукова и чета наоружаних застарелим типовима лаких тенкова.

Американци су се налазили под утицајем немачке доктрине. Почетни успеси Немачке у Другом светском рату појачавали су тај утицај, те је прва америчка оклопна дивизија била копија немачке тенковске дивизије из 1940 године, која се састојала углавном од тенкова и слабих јединица пешадије.

Погледи америчких војних стручњака о употреби и значају оклопних јединица изменили су се на основу искустава из рата Немачке са Пољском, Француском, а доцније и са СССР-ом. Американци су увидели да се оклопне јединице могу и морају користити не само за непосредну подршку пешадије, него и за развијање успеха, тј. у својству покретне групе.

Захваљујући новим погледима о употреби и значају оклопних јединица као рода војске, Американци су у току Другог светског рата стално повећавали и усавршавали своје оклопне јединице.

У свом развоју у току Другог светског рата формација оклопне дивизије САД прошла је кроз три фазе. Као што је поменуто први њихов тип био је у ствари копија немачке оклопне дивизије из 1940 године. Марта 1942 године створена је нова формација дивизије од два тенковска пука, једног пука мотопешадије и осталих делова, са укупним бројним стањем 14.620 људи и 390 тенкова и, најзад, септембра 1943 г. и ова формација је измењена тако да се нова оклопна дивизија састојала из самосталних тенковских и пешадиских батаљона и самосталних артиљериских дивизиона.

Иако њихова Ратна служба од 1944 године санкционише овај последњи тип дивизије са самосталним батаљонима (тенковским и пешадиским) и дивизионима, она још није предвиђала оклопне јединице као засебан род војске, већ као велике јединице комбиноване од осталих родова, ма да се у њој много више говори о начину употребе оклопних јединица него у Ратној служби из 1939 год.

При крају рата оклопне дивизије имале су углавном по три тенковска батаљона, три батаљона моторизоване пешадије и три дивизиона пољске артиљерије, са бројним стањем око 10.000 људи и око 280 тенкова (батаљони, односно дивизиони нису били формирану у пукове).

Тенковски батаљон имао је: штаб и штабну чету, састављену из извиђачког вода, вода јуришних оруђа (три оруђа 105 мм) и одељења тенкова; снабдевачку чету, три

чете средњих и једну чету лаких тенкова*) Свака чета средњих тенкова састојала се из команде чете, која је имала два средња тенка и једно 105 мм јуришно оруђе; три вода од 5 средњих тенкова, свега 17 средњих тенкова. Чета лаких тенкова имала је сличну организацију. Укупно тенковски батаљон је имао: 71 тенк, од којих 54 средња, 17 лаких и шест 105 мм јуришних самоходних оруђа.

Батаљон моторизоване пешадије имао је: штаб и штабну чету, три пешадиске чете и чету за снабдевање. Штабна чета састојала се из три групе (групе управљања, ремонта и снабдевања), извиђачког вода (два мотоцикла и 5 транспортера), вода јуришних оруђа (три самоходна оруђа 75 мм), минобацачког вода (три минобацача 81 мм на транспортерима) и вода митраљеза (четири митраљеза 12,7 мм).

Чета моторизоване пешадије имала је: команду чете, три вода пешадије, и вод противтенковских оруђа (три топа 57 мм са аутомобилском вучом). Чета је имала око 20 транспортера.

Дивизон пољске артиљерије састојао се из штаба, штабне батерије, три хаубичке батерије и батерије снабдевања. Свака од хаубичких батерија имала је по шест 105 мм самоходних хаубица. Значи дивизион је имао 18 самоходних хаубица 105 мм.

Поред ових јединица оклопна дивизија имала је у свом саставу извиђачки, инжињерски, ремонтни и санитетски батаљон.

*) Крајем Другог светског рата америчка армија је била углавном наоружана средњим тенковима М4—А2 „Генерал Шерман“ и тенковима М-26 „Генерал Першинг“. Тенк М4—А2 уведен је у наоружање још 1941 године када је био наоружан топом 75 мм, доцније тај тенк је имао 76 мм топ с повећаном брзином или 90 мм топ у куполи без крова („Генерал Џонсон“) а за време операција у Европи на М4—А2 монтиран је топ 105 мм. Тенк М4—А2 има брзину 45—50 км/час, оклоп с чеоне стране 50,8 мм, позади 38 мм, а купола 76 мм. Средњи тенк М-26 тежак је 43 тоне, брзина му је 45 км/час, топ 90 мм, оклоп с чеоне стране 100 мм.

Од лаких тенкова у наоружању су били углавном М-5—А1 и М-24 („Генерал Чефи“) тежине 13 тона. М5—А1 је имао топ 37 мм а М-24 топ 75 мм. Према подацима „Cavalry Journal“ за април и новембар 1945 год и за мај и август 1946 године.

Извиђачки батаљон имао је: штаб, штабну чету, три извиђачке чете и чету лаких тенкова.

Инжињерски батаљон имао је: штаб, штабну чету и три инжињерске чете од по три вода. Батаљон је углавном вршио следеће задатке:

- стварање пролаза кроз минска поља,
- уклањање или постављање препрека,
- подизање или оправка мостова и путева,
- организовање снабдевања водом,
- организовање и вршење инжињерског извиђања.

Командант инжињерског батаљона уједно је био и начелник инжињерије у тенковској дивизији.

Ремонтни батаљон састојао се из три ремонтне чете које су служиле за вршење целокупних оправки. Командант батаљона је уједно био начелник артиљериско-техничког снабдевања у дивизији.

У дивизији су постојале две борбене команде и једна резервна команда за командовање борбеним групама. „Борбени штаб А и борбени штаб Б“ командовали су борбеним групама различитог састава, обично од по једног или два батаљона тенкова, једног или два батаљона мотопешадије и једног или два дивизиона самоходне артиљерије (у зависности од ситуације, земљишта и постављеног задатка) и осталих дивизиских делова. „Резервни штаб Р“ формирао је „резервну групу“ од преосталих делова тенкова, мотопешадије и артиљерије.

Крајем Другог светског рата, Американци су имали шеснаест оклопних дивизија и приличан број самосталних тенковских батаљона намењених за непосредну подршку пешадије.*) Уочи капитулације Немачке, однос оклопних и пешадиских дивизија у америчкој војсци, која се борила у Европи, био је један према три, тј. 16 оклопних дивизија на 47 пешадиских.**)

Оклопна дивизија најчешће је дејствовала у саставу армиског корпуса, који се састојао из једне или неколико оклопних дивизија и једне или неколико пешадиских дивизија. Осим тога, она је могла дејствовати у саставу армије или самостално при чему се, у последњем случају, морала обавезно ојачавати.

*) „Army and Navy Register“ од 20 априла 1946 године.

**) Из говора генерала Маршала, објављеног у септембру 1945 године.

Американци су, за време својих дејстава у Европи, укључивали оклопне дивизије у састав армиских корпуса и то најчешће једну оклопну дивизију на једну до две пешадиске дивизије или две оклопне дивизије на две или три пешадиске дивизије. Тако су при крају рата у Европи корпуси Треће америчке армије, према изјави генерала Маршала, имали у своме саставу: трећи корпус — једну оклопну и једну пешадиску дивизију, пети корпус — две оклопне и три пешадиске дивизије, дванаести корпус — две оклопне и три пешадиске дивизије и двадесети корпус — једну оклопну и три пешадиске дивизије.

После Другог светског рата Американци су још озбиљније почели да проучавају искуства стечена у операцијама у Африци и Европи. Према писању њихових војних часописа види се да придају врло велики значај учешћу и улози оклопних јединица у савременом боју и операцији. Као резултат тога проучавања, америчко Министарство рата, после укидања коњице као рода војске, априла 1946 године, утврдило је нову организацију оклопних јединица.*)

Према новој формацији оклопна дивизија је имала (види шему):

— команду и штаб дивизије са штабном четом, четом за везу, четом војне полиције и санитетским одељењем;

— три борбене команде („А“, „Б“ и „Ц“) са штабним четама;

— тенковски извиђачки батаљон састава: штабна чета, четири извиђачке чете и снабдевачка чета;

— три батаљона средњих тенкова (сваки батаљон састава: штабна чета, четири чете средњих тенкова и чета снабдевања);

— батаљон тешких тенкова састава: штабна чета, три чете тенкова (чета од 4 вода) М-26 „Генерал Першинг“ и чета снабдевања;

— четири батаљона моторизоване пешадије (сваки батаљон састава: штабна чета, четири чете пешадије и чета снабдевања);

— дивизијску артиљерију: штабна батерија, три дивизиона 105 мм самоходних хаубица (у дивизиону 18 хаубица), дивизион 155 мм самоходних хаубица (18 оруђа) и ПА дивизон који има 32 четвороцевна ПА митраљеза 12,7 мм и 32 двоцевна ПА топа 40 мм;

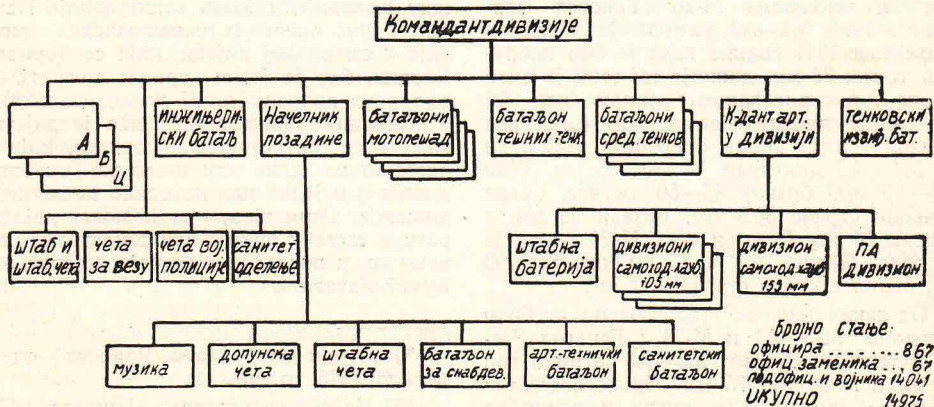
— инжењерски батаљон састава: штабна чета, четири пионирске чете, једна мостовна чета и чета снабдевања.

Према тој формацији јединице и установе дивизијске позадине оклопне дивизије су: штабна чета, музика, допунска чета, артиљерско-технички батаљон, батаљон за снабдевање и санитетски батаљон.

Према томе дивизија има 361 тенк од којих 216 средњих, 87 тешких и 58 лаких тенкова и 530 гусеничних транспортера. Лаки тенкови су и даље остављени и намењени искључиво за извиђачке органе.

2 — Америчко гледиште на употребу оклопних јединица

Према мишљењу америчких војних стручњака, оклопне јединице имају основну улогу да операцијама и рату у целини дају што покретнији карактер и да што више повећају темпо наступњања. Оне се

Распоред тенкова у оклопној дивизији

ЈЕДИНИЦЕ	Тенкови			
	М-4, А-3, Е-8 „Шерман“	М-45	М-26 „Ген. Першинг“	Лаки
Баталјон средњих тенкова: Штаб и штабна чета	4	6		3
1, 2, 3 и 4 чета тенкова	68			
С в е г а	72	6		3
Баталјон тешких тенкова: Штаб и штабна чета			3	
1, 2 и 3 тенковска чета		6	60	
С в е г а		6	63	
Укупно у оклопној дивизији 1, 2 и 3 бат. средњих тенкова	216	18		9
Баталјон тешких тенкова		6	63	
Тенковски извиђачки баталјон				37
1, 2, 3 и 4 баталјон мотопешад.				12
У к у п н о	216	24	63	58

могу користити у нападу и у одбрани. У нападу се углавном употребљавају као ешелон за развијање успеха у непријатељској оперативној дубини или за гоњење отступајућег непријатеља, а у одбрани као моћно средство за наношење противудара из дубине одбране по непријатељским јединицама које су се уклиниле у одбрану или за осигурање откривених крила и бочова. Важно је напоменути да тенкови који се налазе у пешадиским пуковима и пешадиским дивизијама имају у одбрани претежно противтенковску улогу.

Американци сматрају да се оклопне јединице у борби могу користити:

а) као самостални тенковски батаљони или групе придати пешадиским и ваздухопловно-десантним дивизијама или армиским корпусима;

б) као оклопне дивизије придате корпусима, армијама или групама армија;

в) у саставу борбених или оперативних група ради извршења специјалних задатака постављених од стране Врховне команде; и

г) у великим тенковским групама ради извршења самосталних задатака.

Америчка борбена правила изричито забрањују употребу тенкова за извршење споредних или другостепених задатака.

Оклопна дивизија, која дејствује у саставу корпуса или самостално, може добити један од следећих задатака:

1 — Заузети претпоље и успоставити тесни додир са непријатељем на предњем крају одбране.

2 — Овладати положајима који имају особити значај за извршење општег задатака командовања које организује операцију.

3 — Преузети иницијативу од непријатеља изненадним нападом или обнављањем прекинутог напада.

4 — Извршити фронтални напад на непријатеља који је на брзу руку организовао одбрану.

5 — Извршити пробој позиционе одбране наступајући на уском фронту.

6 — Извршити пробој позиционе одбране на широком фронту ако је непријатељ у ранијим борбама јако деморалисан.

7 — Развити постигнути успех избијањем у дубину непријатељске одбране.

8 — Предузети гоњење отступајућег непријатеља.

9 — Предузети напад на непријатељске тенковске јединице у циљу самоодбране или помоћи јединицама других родова које се налазе у тешкој ситуацији.

10 — Организовати и водити самосталну маневарску одбрану.

11 — Извршити противнапад (противудар) на непријатеља који је успео да се уклони у одбрану.

Пешадиска дивизија, која дејствује са тенковима дужна је да створи тенковима услове за развијање успеха.

Пешадиским дивизијама, које дејствују заједно са оклопним дивизијама, Американци придају аутомобиле да би могле пратити оклопне јединице. Они сматрају, да потпуно моторизована пешадиска дивизија, која дејствује са оклопном дивизијом може да изврши углавном један од следећих задатака:

— пружити непосредну помоћ оклопним јединицама и одбранити освојено земљиште,

— овладати важним положајима и комуникацијама и одржати их до доласка главних снага,

— проширити успех који су постигле оклопне јединице,

— извршити обилазни маневар у телом садејству са оклопним јединицама или самостално,

— извршити противнапад у својству покретне резерве у нападу или одбрани.

Американци су у току рата придавали пешадиским дивизијама или корпусима самосталне тенковске батаљоне као ојачање и то обично један тенковски батаљон на пешадиску дивизију, која је поред тога имала у органском саставу својих пешадиских пукова по једну тенковску чету. Такви самостални тенковски батаљони добијали су углавном следеће задатке:

— уништење живе силе и непријатељских ватрених средстава,

— стварање пролаза кроз жичне препреке,

— уништење резерви и артиљерије у зони наступања дивизије,

— одбијање непријатељских противнапада,

— извођење напада у циљу уништења непријатељске резерве у периоду када се она припрема за вршење противнапада,

— непосредно ватрено потпомагање своје пешадије.

У одбрани се тенковски батаљон најчешће користи као покретна резерва за извршење противнапада на непријатеља који је успео да се уклони у одбрану и као средство противтенковске одбране дивизије.

Два или више самосталних тенковских батаљона могу се обједињавати у тенков-

ске групе и сачињавати резерву армије или групе армија. Самостални тенковски батаљони могу бити придани као ојачање и оклопним дивизијама особито ако је дивизија добила самостални задатак.

Оклопним јединицама које су одређене за дејство у непријатељској оперативној дубини Американци придају пешадију, ловачку ПТ артиљерију и инжињерију. Они такође предвиђају спуштање ваздухопловног десанта испред и на правцу кретања оклопних јединица при заузимању важних објеката, положаја или прелаза. У правилима није предизирано удаљење ваздухопловног десанта од тенковских јединица. Међутим, Американци сматрају да самостална дејства ваздухопловног десанта, без подршке оклопних јединица, не треба да буду дужа од 3—5 дана, ма да и то зависи у великој мери од јачине десанта. У Другом светском рату Американци и Енглези су спуштали мање и веће десанте иза непријатељског фронта на удаљењу од 8—50 км.

Американци сматрају да оклопне јединице треба користити масовно, нарочито на правцу главног удара. Тамо где земљиште не дозвољава масовну употребу тенкова, као у планинским пределима или густим шумама, пешадиским јединицама могу се придавати тенковски батаљони, чете или водови, па чак и поједини тенкови.

Оклопне јединице начелно обилазе утврђене рејоне, а ако се морају ликвидирати фронталним нападом, онда напад изводе специјално припремљене пешадиске јединице у садејству са артиљеријом, авиацијом и инжињеријом, док се оклопне јединице, у том случају, уводе у образовану брешу ради развијања успеха.

Ако дође до борбе са непријатељским оклопним јединицама треба тежити да се избегне фронтална борба и настојати да се непријатељ обиђе и отсече од својих комуникација снабдевања, а затим нападне и уништи дејством из позадине.

Оклопне јединице могу се искористити за заштиту преласка својих јединица из напада у одбрану.

У маневарској одбрани Американци користе оклопне јединице као главно средство за вршење противнапада у правцу непријатељских крила и за заштиту крила и бокова својих јединица.

При употреби тенкова они посвећују велику пажњу земљишту и метеоролошким условима, на основу искустава које

су стекли у операцијама на Филипинима, у Бурми и у Италији, где је, услед дуготрајних киша, често пута било немогуће употребити тенкове на оном земљишту које је у нормалним условима претстављало погодну подлогу за кретање оклопних јединица.

Американци предвиђају извођење ноћних напада оклопним јединицама, нарочито за време мееечине, али под условом да је земљиште равничасто и да је раније изведено детаљно извиђање земљишта и непријатељске одбране.

Американци су у Другом светском рату, за време операција у Европи, укључивали оклопне дивизије у састав армиских корпуса. Пробој непријатељске одбране вршиле су пешадиске дивизије а оклопне дивизије су увођене у пробој у циљу развијања и проширења успеха. За време док је пешадија вршила пробој, оклопна дивизија се припремала у очекујућем рејону на 8—12 км од предњег краја непријатељске одбране. Увођење оклопне дивизије у пробој редовно је потпомагала авијација.

Оклопна дивизија која је уведена у пробој добијала је задатак да продре у дубину непријатељске одбране у циљу уништења непријатељских резерви, артиљерије, центара за везу, командних места и база за снабдевање. Да би постигле изненађење, оклопне јединице треба да изађу на поплазне положаје ноћу или под заштитом магле. Док се јединице налазе у очекујућем рејону забрањује се свако кретање тенкова у току дана.

У наступном боју треба избегавати фронталне нападе и тежити да се изврши пробој на крилима или спојевима или да се непријатељска одбрана обиђе и нападне из позадине. Ако се обилазак не може извршити онда треба вршити пробој на уском фронту ешелонирајући тенкове по дубини.

У нападу Американци постројавају тенкове у три ешелона, сваки од по два таласа. Први талас тенкова је водећи.

Први ешелон, уз подршку мотопешадије, артиљерије и авијације, уништава непријатељска средства противтенковске одбране, артиљерију и командна места, позадинске објекте и пешадију која омета његово наступање. Тенкови другог таласа крећу се у скоковима од једног до другог ватреног положаја на таквом отстојању од првог таласа да га могу што боље помагати својом ватром и штитити његова крила. Основни задатак другог таласа је уништа-

вање непријатељских протитенковских оруђа која коче напад водећег таласа.

Други ешелон тенкова креће се на таквом отстојању од првог ешелона да својом ватром може онемогућити оживљавање појединих непријатељских ватрених тачака и објеката. Тенкови овог ешелона уништавају: ПТ оруђа, митраљезе који су остали неуништени иза првог ешелона и пешадију, чистећи пут својом мотопешадији. Други ешелон својом ватром потпомаже први ешелон и штити његова крила одбијајући непријатељске противнападе.

Трећи ешелон тенкова наступа једновремено са пешадијом и пружа јој посредну помоћ уништавањем остатака непријатељске живе силе и ватрених средстава. Тенкови трећег ешелона крећу се испред пешадије ако се непријатељ још упорно брани или позади пешадије ако су прва два ешелона тенкова сломили главни отпор непријатеља.

Према америчком гледишту пешадија треба да се креће на транспортерима позади другог ешелона тенкова све дотле док је то могуће. У таквом случају пешадија се развија за борбу под заштитом трећег ешелона тенкова. Ако пешадија мора сама да заузме земљиште које је неприступачно за тенкове, тенкови су дужни да са места потпомагну напад пешадије.

Нападу тенкова треба обавезно да претходи авијациска и артиљеријска припрема, а у току напада авијација треба да прати тенкове на целој дубини непријатељске одбране.

Американци сматрају да тенковске јединице, без обзира да ли дејствују самостално или заједно са пешадијом, треба да се брзо пробијају у непријатељске позадинске рејоне у циљу уношења забуне и отседања непријатељских борбених делова од њихових база за снабдевање. Мотопешадија која се креће на транспортерима позади тенкова поседује и брани заузето земљиште.

Садејство тенковских јединица са другим родовима војске организује се по времену и положајима (линијама на земљишту) личним општењем старешина.

Садејство са артиљеријом обезбеђује се планом ватре који артиљерија разрађује у почетку наступања, а у току боја давањем задатака артиљерији помоћу радија и личним осматрањем артиљериских старешина са командних места и специјалних артиљериских осматрача из тенка.

Авијација, ради што бољег садејства са тенковским јединицама и сталне везе између авијације и тенкова, шаље своје офицере за везу са радиостаницама у сваку тенковску здружену јединицу.

Ако је самостални тенковски батаљон придат пешадској дивизији, командант дивизије га начелно употребљава на правцу главног напада једног, а изузетно на правцу двају пешадских батаљона. У том случају, командант пешадског пука даје задатак тенковском батаљону, а понекад и лично командант пешадске дивизије. Коначну одлуку о начину употребе тенковског батаљона доноси командант пука после командантског извиђања и пошто саслуша мишљење и предлог команданта тенковског батаљона. Самостални тенковски батаљон напада на фронту 700—1400 метара. Борбени поредак треба да обезбеди могућност једновременог дејства што већег броја тенкова. Тенкови се крећу позади пешадије, ако непријатељ има јаку ПТ одбрану или испред пешадије, ако је непријатељска ПТ одбрана слаба и земљиште пролазно за тенкове.

У одбрани Американци употребљавају тенковске јединице углавном као покретну резерву за вршење противудара на непријатеља који је успео да се укљини у одбрану. Њихова борбена правила не предвиђају самосталну употребу тенковских јединица у одбрани, нарочито на предњем крају одбране. У изузетним случајевима тенковске јединице у одбрани организују низ отпорних тачака и чворова на предњем крају одбране. У таквим случајевима моторизовани батаљони пешадије ојачавају се по једном четом тенкова, који са батаљонским ПТ средствима сачињавају основу борбеног поретка у одбрани.

Ако тенковске јединице самостално дејствују могу прећи у одбрану у изузетно тешкој ситуацији и за кратко време. У том случају организује се кружна одбрана чију основу сачињавају батаљони мотопешадије. Тенковски батаљони се држе у резерви и користе за вршење противнапада. У случају дуже одбране или нестанка горива тенкови се могу укопавати и образовати непокретне оклопне ватрене тачке.

Пуковник ПЕРИША ГРУЈИЋ